

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

"UNEXECPED..."

Kateřina Kopecká

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Sochařství

Specializace Keramika

Bakalářská práce

"UNEXECPED..."

Kateřina Kopecká

Vedoucí práce: Doc. MgA. Gabriel Vach

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, červenec 2020

.....
podpis autora

Poděkování

Předně bych chtěla poděkovat celému ateliéru keramiky FDULS za skvělé zázemí a atmosféru po celou dobu studia. Dále pak doc. MgA. Gabrielu Vachovi za to, že i v těžkých chvílích zachoval chladnou hlavu a posunoval mě ve studiu dál, jak nejlépe mohl. MgA. Makrétě Kalivodové děkuji za veškerou trpělivost jak při práci se sádrou, porcelánem tak i při výpalech. Technologovi panu RNDr. Petru Frančemu za veškeré technologické informace ohledně výpalu a míchání glazur na porcelán a kameninu. Panu doc. MgA. Luďkovi Míškovi za konzultace v sochařské části mé práce.

Obsah

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU	1
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	4
3	CÍL PRÁCE	5
4	PROCES TVORBY	6
4.1	Socha a design.....	6
4.2	Glazury	7
4.3	Pojmenování	8
5	POPIS DÍLA	10
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	11
7	RESUME	12
8	SEZNAM POUŽITÝCH PŘÍLOH.....	13

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU

První práce s keramikou začala na SUPŠ v Bechyni, kde jsem studovala obor Průmyslový design. Učila jsem se učila formovat a odlévat z diturvitu.¹ Zde začala moje práce s barevností produktů. Glazovala jsem bezhlavě jen tak, jak se mi líbilo. Neměla jsem ponětí o tom, jak glazury míchat, nebo jak snimi zacházet. Začala jsem ale zjišťovat, že keramika nemusí být jen bílá nebo hnědá. Už zde jsem nevědomky dělala své výrobky s transparentní glazurou a i s barevně naglazovaným střepem. Bavilo mě sledovat, jak se věci mění, i když mají pořád stejný tvar.

Následná práce s barevností byla zde na FDULS v prvním ročníku v letním semestru. Zde byl výstup o cca 25ti porcelánových miskách totožného tvaru, které byly uvnitř glazované různými glazurami. Glazury jsem si nemíchala, nýbrž koupila v keramických potřebách Propec s.r.o. Dále jsem používala barvítka do glazur a učila jsem se zde jak vlastně takové glazury fungují. Barva závislá na teplotě, tvaru a nánosu mně fascinovala. Vznikla barevná škála misek, kde si každý člověk měl vybrat tu svou. Nechyběla ani miska čisté porcelánově bílé barvy.

V druhém ročníku zimního semestru jsem měla reagovat na vylosovaného umělce Yuttu Segawu, kde vznikly vázy trojúhelníkového typu připomínající skládačku z papíru. Model byl tištěný na 3D tiskárně a následně zaformovaný do sádry. Vázy se měly v peci různě ohýbat, ale tvar byl ryze konstrukční a ani vlastnosti porcelánu nepomohly. Použila jsem tedy do

¹ (licí hmota pro výrobu sanitární keramiky z firmy Laufen)

hmoty kostní popel.²Poté se vázy „rozhýbaly“. Výstupem byly čistě bílé funkční vázy a dále pak objekty, které sloužily spíše jako estetický doplněk. Vůči mé zvědavosti jsem si dále pro sebe vyrobila vázy s barevnými glazurami, abych mohla pozorovat jak se totožný tvar chová v jiné barvě.

Největším přínosem bylo poslední zadání ve druhém ročníku. Vlastnosti porcelánu. Má práce byla s barevností porcelánu. Toto téma přímo vybízelo k používání glazur. Navrhla jsem tři tvary váz, které byly zpracované z jednoho sádrového modelu. Jejich tvary byly přizpůsobené základním vlastnostem glazur. Všechny použité glazury jsem si míchala sama, žádná už nebyla zakoupená. Základní složení byla glazura P16 (glazura na kameninový stěp, s vypalovací teplotou) s oxidy (Fe_2O_3 , ZnO , Sn_2O_3 , TiO_2 ...)

Postupem času jsem začala zjišťovat, co všechno skrývá tento obor. Udivovalo mě, jak ovlivňuje vrstva a způsob nanášení glazury výsledný výrobek. Zjistila jsem, že zkouška, kterou si připravím na danou glazuru na finálním produktu, vypadá úplně jinak, protože barvu ovlivňuje strašně moc faktorů. Nikdy jsem nevěděla, co vlastně bude v peci po výpalu. Tato práce mě naplňovala a bavila. I když to byl designový výrobek, tak mě vlastně nikdy nepřestal bavit. Na těchto glazurách je stále co pozorovat. Bílý čistý porcelán vnímám jako malý stereotyp a sterilizovanost.

V mém postoji k budoucí bakalářské práci hrála velkou roli i půlroční stáž v Bratislavě na VSVU, Katedra socha, objekt, inštalácia. Ateliér “Aj plochá socha” S.O.S (sochy objektivně subjektivně) pod vedením doc. Jána Hoffstädtera, akad. soch.

² (získaný z kalcinování kostí na 1100 °C, který se používá do hmoty pro dosažení větší průsvitnosti, ale funguje jako tavivo, kalivo.)

Zadání znělo Torzo ako Fragment. Ztvárnila jsem vzpomínku na psa, který byl dlouholetou součástí naší rodiny. K soše jsem přistupovala až moc designérsky. Učila jsem se zde, jak přistupovat k dílu jakož to objektu a ne produktu. Bylo pro mě velmi náročné v tvorbě uvolnit svůj rukopis, i názor vlastní konfrontace ve vlastním postupu. Znala jsem jen jak udělat dílo dokonale přesné bez sebemenších chyb. Výstupní dílo bylo moc “titěrné” ze sochařského hlediska. Nešla jsem po struktuře celého díla vůči materiálu který jsem zvolila, ale po tvaru a celkovém dojmu. Nejvíce moji tvorbu ovlivňoval strach, protože tady nešlo sázet na jistotu znalostí které jsem měla. Byl to krok do neznáma, i když jsem si myslela, že mám nějaké zkušenosti z předešlých prací s kamenem a kovem, tak nebyly takové jaké bych potřebovala. Veškeré mé “sochařské” práce byly vysoce ovlivněny potřebou mít všechno jak říkajíc tip t’op.

Vrátila jsem se s pocitem, že jsem zklamala sama sebe a neuvědomovala si, že všechny tyto podněty budou pro moji budoucí tvorbu velmi důležité.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Největší roli pro výběr tématu hrála barevnost produktů, kterou se nevědomky zabývám od počátku studia.

Bílá barva je sice elegantní, jednoduchá, ale je to pro mně stereotyp čisté a kvalitní práce. Produkt který je „jen“ bílý mně časem omrzí. Není na něm co sledovat, neobjevuji v tom žádné novinky. Zatím co když dělám barevné věci i ve spojitosti s bílou, která tomu vnese nadlehčení, vídím v tom živost. Na různorodých glazurách můžu každý den hledat něco nového, nějaký nový vzhled a vím, že mě to jen tak neomrzí.

Nikdy jsem si to takto neuvědomovala, ale tyto věci dělám už od střední školy neúmyslně. Často dělám sama pro sebe ten samý produkt čistě bílý a barevný. Ráda zkoumám, jak tyto dva stejné produkty působí vedle sebe, ať jsou to tečky na hrnečkách, puntíky na miskách, nebo bezhlavé spojování glazur, či mířené míchaní. Jednoduchost, elegance, luxus, strohost vůči dynamice, nejistotě, živosti.

Na druhou stranu neříkám, že nemám ráda bílou jednoduchost, ale v ní už musí být větší zachycení geometrie (hrany, linie), která dodává živost místo barev a ty nejsou v tomto případně pro mě potřeba.

Často pociťuji neúplnost díla jakmile je jen v jedné variantě. Když se rozhodnu pro bílou, tak nakonec mám potřebu udělat i druhou variantu a zas naopak.

Tím vyplynula mé témata pro závěrečnou práci. Dvě klauzurní práce na které jsem poohlížela toto všechno shrnovaly dohromady a já tomu neuměla porozumět.

„UNEXPECTED...” zahrnuje prostor pro experiment, který mi nabízí možnost zaměřit se na toto osobní téma

3 CÍL PRÁCE

Po rešerši vlastní tvorby, jsem si byla jistá tím, že s tímto stylem autentické práce chci cíleně pracovat. Měla jsem už malé předešlé zkušenosti, které mi podkřývaly celkový koncept mé budoucí práce. Na věci, které jsem dělala nevědomky, jsem se náhle mohla soustředit. Posunout toto zkoumání dál, zaměřit se více na to, jak tvar, barva a hmota působí na mě a diváka. Chtěla jsem více objevovat kontinent barevnosti glazur a tvaru.

4 PROCES TVORBY

aneb zcitlivování

Vzhledem k tomu, že jsem měla proces přípravy za sebou z předchozích let, věděla jsem, čím a jak začít.

4.1 Socha a design

Bylo potřeba navrhnout takové tvary, které budou přizpůsobené vlastnostem glazur. Vzhledem k tomu, že jsem pracovala pouze s produkty, bylo potřeba ponořit se hlouběji a posunout se zas o kus dál a navrhnout pouze objekty. Objekty spadají do spíše sochařské části, takže bylo potřeba udělat sochařsko-designérské objekty. Vzhledem k tomu, že jsem nechtěla, aby se má práce válela jen někde na polici a padal na ní prach, musely být plně funkční. Nevěděla jsem jak. Po zkušenostech z Bratislavy jsem se bála dělat něco víc sochařského. Věděla jsem, že mě opět bude ovládat strach.

Dále jsem vymýšlela, jaké všechny produkty mohou být z porcelánu plně funkční ale zároveň z nich musí být sochy, aby sloužily jako estetický doplněk. Šla jsem po tvaru, aby byl estetický a ne po struktuře materiálu. Když jsem se snažila porozumět tomuto procesu, věci se najednou začaly hýbat.

Dohromady jsem vytvořila osm sádrových modelů. Každý z nich má jiný příběh vývoje. Proces tvorby modelů byl velmi rozmanitý. Šla jsem od známa do neznáma. První tři objekty vznikaly soustružením na sádrařském kruhu, což byla tvorba, kterou jsem znala. Dále už jsem pak musela přejít k té sochařské části a začít dělat objekty jinak, než jsem byla doposud zvyklá.

Čtvrtý objekt byl protiklad dvou předešlých tvarů. Vymodelovala jsem z hlíny amorfni tvar. Začalo zde moje zcitlivování se vůči abstraktní tvorbě. Učila jsem se, že tvar nemusí být přesný.

S dalšími objekty už jsem pracovala na stejném principu. Posunovala jsem svůj vlastní rozsah práce. Tvar nemusel být jen hladký a přesný, ale mohl být organický a neočekávaný. Což vůči tématu patřilo k mojí nové tvorbě. Nebylo pro mě jednoduché přejít na tento styl práce. Pracovat a myslet jako sochař a ne jako designér a nenavrhovat věci dopředu. U těch šesti tvarů jsem neměla žádnou představu o tom, jak budou vypadat. Prostě jsem tvořila nové a nové objekty a snažila se víc a víc porozumět hmotě se kterou jsem pracovala. K většině objektům, které pak skončily v popelnici, jsem neměla žádný cit. Neuměla jsem si k nim najít cestu. Tvorba šla přes odlevání sádrových ohrádek a následném skládání až po odřezávání sádrového modelu. Zcitlivovala jsem se ve tvorbě s materiálem, který jsem měla pod rukama.

V přílohách přikládám objekty tak, jak šly v časové posloupnosti.

4.2 Glazury

Druhou etapou mé práce bylo míchaní vlastních glazur od základu. Zkušenosti jsem měla jen s jednoduchými glazurami z druhého ročníku. Byl čas posunout se v tomto světě zase o kus dál. Začala jsem si tedy míchat glazury sama. Technologické specifikace glazur popisují v kapitole Technické specifikace.

V této části šlo o promyšlené používání glazur. Samozřejmě předcházelo mnoho zkoušek glazur a hledání těch pravých pro moji práci. Zkoušky jsem dělala během výroby a formování modelů. Důležitý faktor

barevnosti hrála vrstva glazury. Většinu objektů jsem stříkala pistolí ve stříkacím boxu a tak bylo o něco lehčí hrát si s nánosem vrstvy. Překážka byla taková, že zkouška kterou jsem měla a držela jsem se jí, nebyla vždy stejná jako na výsledném objektu. Barevnost glazury ovlivňuje hodně faktorů viz. Technická specifikace.

Každý tvar, který jsem měla, byl jiný. Každý tedy vyžadoval jinou glazuru. Promyšleně jsem rozřazovala glazury tak, aby vždy na jednom tvaru byly použity dvě protikladné. Hrála jsem si s leskem a matem, světlou a tmavou glazurou vůči čistému tvaru. Né vždycky se ale povedlo tyto faktory skloubit. Hodně věcí v peci nevydrželo kvůli vůči glazuře.

4.3 Pojmenování

Posledním aspektem zcitlivování, jak divákovi přiblížit dílo k pochopení bylo pojmenování. Přiřazením jmen každého objektu lze identifikovat a zároveň odlišovat stejné tvary a barvy od ostatních. Názvy výrobků jakož to s estetickou připomínkou, která vyvolá v divákovi pobavení a vzbudí v něm myšlenku, jak celý koncept působí a funguje.

Vzhledem k tomu že už jsem po celém tom čase a práci na objektech byla až moc zaujatá, nebyla jsem schopna věci pojmenovat. Oslovila jsem tedy osoby nezaujaté, které se pohybují v uměleckém světě. Lidé byli z ateliéru produktového designu, sochy a keramického designu, ale s objekty nepracovali jako já a tak byli schopni věci pojmenovat. Zpětná vazba mě velmi bavila. Všichni z toho pochopili koncept mé práce a náramně je bavilo objekty pozorovat. Má práce tedy byla zformulovat všechny tyto typy a ucelit tak jednotlivé objekty. Každý objekt tedy nese svůj vlastní název.

5 TECHNICKÁ SPECIFIKACE

Všech osm tvarů jsem odlévala do sádrových forem. Zvolila jsem dva materiály, ze kterých budou finální výrobky. Byl to tvrdý porcelán a kamenina. Hned jsem měla dvě různé teploty, na které mohu pálit výrobky. Tím jsem dosáhla většího spektra glazur.

Zajímalo mě, jak se jedna glazura mění v různých teplotách. Byl to pro mě další neprobádaný koutek ze světa glazur. Vždy jsem viděla jednu glazuru vypálenou jen na jednu teplotu a pro můj úplný obrázek jsem chtěla zkoušet jednu glazuru na tři teploty. Ostrý výpal porcelánu probíhal tedy v plynové peci na 1370°C. Kameninu jsem páčila na dvě teploty v elektrické peci a to na 1250°C a na 1100°C. Tudíž všechny zkoušky které jsem dělala tento rok, jsem páčila na tři teploty. Kamenina na 1100°C byla nedopálená a věci v peci nevydržely vůči teplotní roztažnosti glazury a materiálu. Zkoušky, které jsem měla v malém měřítku hmoty v peci tuto teplotu vydržely, ale na velkém objemu hmoty se už ukázal technologický nedostatek. Kamenina na 1100°C byla použita jen na čtyřech finálních výrobcích, které musely mít v peci pomalé chlazení. To hlavně kvůli doplnění barevného spektra glazur. Od počátku bylo jasné, že z technologického hlediska nemůže jedna namíchaná glazura sedět na střepech ve třech různých teplotách a dvou materiálech s jiným smrštěním při výpalu.

Při výpalech došlo ke ztrátám různých objektů, právě díky tomuto faktoru. Ale vzhledem k tomu, že jsem měla suroviny do glazur koupené z Anglie, nedostala jsem k tomu technické listy a tak jsem nemohla spočítat správné KTR (koeficient teplotní roztažnosti) Byl to jeden velký experiment s glazurama a testovala jsem, jaké vlastně složení glazur je schopno vydržet s materiálem v peci a neroztrhnout střep.

Z tohoto malého experimentu vyšly malé skupinky objektů. Na fotografiích je ukázáno, které všechny objekty nesou stejnou glazuru, ale přitom vypadají odlišně. Buďto jsou to tři různé teploty na dvou materiálech a nebo je použita jiná vrstva glazury a ta náhle mění celou barvu objektu.

6 POPIS DÍLA

Chtěla jsem lidem ukázat mé vnímání keramiky. Vytvořila jsem soubor objektů o osmi tvarech, cca osmdesáti kusech, které přecházejí z užitého umění k sochařství. Všechny tvary mohou být jako estetický doplněk, ale zároveň má každý svoji funkci (váza, miska, ták..). Člověk při bližším vnímání pozoruje, jak jeden tvar s různě naglazovaným a nenaglazovaným střepem vyvolává jiné pocity. Jeden objekt jim připomíná nějakou věc, či nějakou vzpomínku a jiný objekt s tím samým tvarem v nich vyvolá zase něco jiného. V každém z nás určitý tvar a barva evokuje něco jiného.

Tvary jsou vytvořené různými technikami od klasického točení na sádrařském kruhu, až po modelaci rukama. Práce spočívá v seberozvoji a zcitlivování díla po osobní stránce. Hlavní roli hrálo vytvoření tvarů, kde je každý jiný a já se učila sochařskému stylu. Následovalo promyšlené nanášení glazur a učení se barvy vůči tvaru. Určité glazury tvar podporují a jiné zas schovají. Každá glazura má jiné vlastnosti. Nakonec dostaly všechny objekty svůj specifický název, který jak ve mně tak v divákovi má evokovat celou myšlenku toho díla. Já určím název, ale někdo jiný v tom vidí něco jiného. I když znají název a ten jim objekt přibližuje.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní a periodická literatura

1. HERAINOVÁ, M. *Sušení a výpal*. 1. vyd. Praha: Silikátový svaz, 2003. ISBN 80-903113-7-7.
2. KOLESÁR, Z. *Kapitoly z dějin designu*. 1. vyd. Přel. K. Málková, Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2004. ISBN 80-86863-03-4.
3. RILEY, N. *Dějiny užitého umění: vývoj užitého umění a stylistických prvků od renesance do postmoderní doby*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-720-9549-8

Internetové zdroje

1. <http://www.kcdoupe.cz/cs/prakticke-informace-o-keramicke-tvorbe/glazury/glazury-obecne-o-glazurach/>
2. <https://www.czechency.org/slovník/ONOMASTIKA>
3. https://wikisofia.cz/wiki/Principy_vn%C3%ADm%C3%AD_barev_-_fyzi_k%C3%AD_a_fyziologick%C3%AD_omezen%C3%AD

RESUME

V mé práci jsem chtěla divákům přiblížit můj postoj ke keramické tvorbě. Vznikl soubor o 80ti kusech, který tvoří 8 opakujících se tvarů. Každý kus má svoji specifickou glazuru. Jednotlivé objekty v divákovi vyvolávají různé asociace a to způsobené tvarem, barvou a názvem. Objekty přecházejí z užitého umění k sochařství. Všechny tvary slouží jako estetický doplněk ale zároveň má každý svoji funkci.

In my work I wanted to give an idea of my stance on ceramic creation. I've made a set of 80 pieces, which consist of 8 recurrent forms. Each piece has its own specific glaze. Every individual object arouses various associations in a viewer. Associations that are caused about by shape, color and title. The objects are changing from applied arts to sculpture. Each shape serves as an aesthetic accessory but at the same simultaneously has its own function.

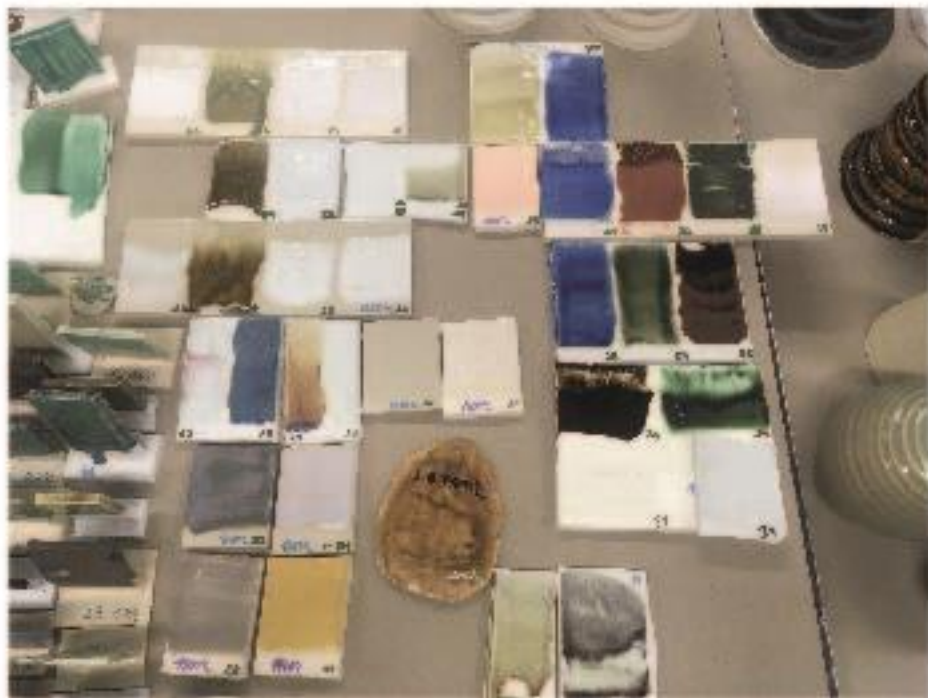
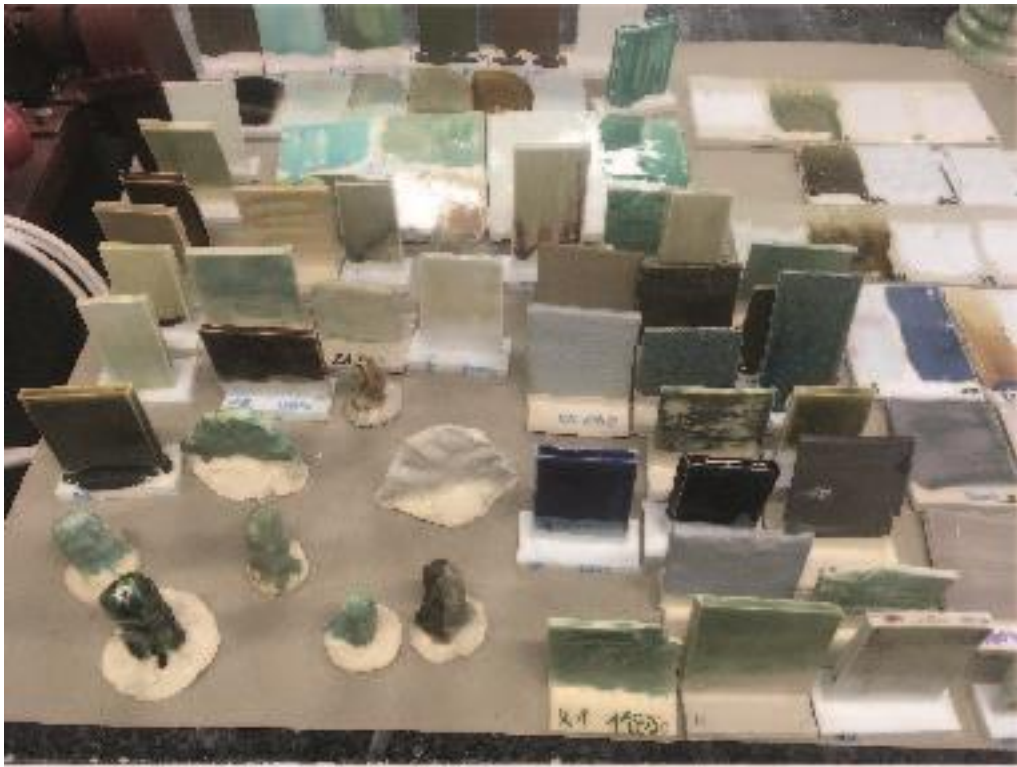
8 SEZNAM POUŽITÝCH PŘÍLOH

Příloha č. 1 – PROCES TVORBY.....	14
Příloha č. 2- VÝSLEDNÁ PRÁCE	21
Příloha č. 3 – UKÁZKA POJMENOVANÝCH OBJEKTŮ	28

Příloha č. 1 – PROCES TVORBY

3

³ Foto vlastní

Příloha č. 2- VÝSLEDNÁ PRÁCE

Příloha č. 3 – UKÁZKA POJMENOVANÝCH OBJEKT

Kukurica v karameli

Čokoládová tyčka

Zabijačka na vesnici

Řzná rána

Žvejka

Vodopády

Návštevka mlíkaře

Večernice

Bezdná kasička

Stojánek na banány

Neděle

Okno života

Galaxie

Plíseň pod mikroskopem

4